ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್@2047 ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕೆ.ಎಲ್.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಮ್.ಎಸ್. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಅಥಣಿ.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17292028

ABSTRACT:

ಈ ಲೇಖನವು "ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ"ವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. 73ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ನಂತರ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಇವು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಗರಿಕರ ನೇರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಮಹಿಳಾ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ, ಮತ್ತು ಎಂ.ಜಿ.ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಜಿ. ಎಸ್., ಜಲ್ ಜೀವನ್ ಮಿಷನ್, ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಯಶಸ್ವಿ ಜಾರಿಗೆ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆರ್ಥಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೊರತೆ, ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಅಸಮಾನತೆ ಸವಾಲುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. 2047ರ ವೇಳೆಗೆ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಸಾಧಿಸಲು ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿವಾಟು, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕರ ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಬಲವಾದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಸಮಾವೇಶಿತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಭಾರತಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಆಧಾರವಾಗಲಿದೆ.

KEYWORDS:

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್@2047, ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತವು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ 100ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಕಸಿತ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಮಾವೇಶಿತ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು) ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. 1992 ರ 73ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಕ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ ಎಂಬ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇವುಗಳು ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ಎಂಬ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರ ಕನಸನ್ನು ನಿಜಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ, ಅಂದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 2.5 ಲಕ್ಷ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಮತ್ತು 30 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು

ಇರುವುದರಿಂದ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳ ಪಾತ್ರ, ಸಾಧನೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ದಾರಿಗಳು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು) ಆಳವಾದ ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಗರಿಕರ ನೇರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಕರು ಸೇರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿತ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೇರಳದ 'ಪೀಪಲ್ಸ್ ಪ್ಲ್ಯಾನ್ ಕ್ಯಾಂಪೇನ್'ನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ಬಜೆಟ್ ನಿಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವು. ಮೀಸಲಾತಿ ನೀತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು, ಅನುಸೂಚಿತ ಜಾತಿ, ಅನುಸೂಚಿತ ಪಂಗಡ ಹಾಗೂ ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾವಕಾಶ ದೊರಕಿದ್ದು, ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಿತ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬಲವರ್ಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳು, ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷ ನಿರ್ವಹಣಾ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮೂಲಭೂತತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ.

2. ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಂಜಿನ್‌ಗಳಾಗಿ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು

ಭಾರತದ ಸುಮಾರು 65% ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಯಶಸ್ಸು ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ನೇರವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ (ಎಂ.ಜಿ.ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಜಿ.ಎಸ್.), ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್, ಜಲ್ ಜೀವನ್ ಮಿಷನ್ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನಿರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ವೇಳೆ, ರಸ್ತೆ, ಶಾಲೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಗ್ರಾಮ ಸಡಕ್ ಯೋಜನೆ (ಪಿ.ಎಂ.ಜಿ.ಎಸ್.ವೈ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅವು ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪೋಷಣಾ ಯೋಜನೆಗಳು (ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್), ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೌಚತೆ ಸೇವೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಹತ್ತಿರದ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಎಂಜಿನ್‌ಗಳಂತೆ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

3. ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳಿಕೆ

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಳಗೊಳ್ಳಿಕೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ 33% ಮೀಸಲಾತಿ (ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 50% ತನಕ) ನಿಯಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು 1.4 ಮಿಲಿಯನ್‌ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳೆಯರು ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳಾ ನೇತೃತ್ವದ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಶೌಚಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ತೋರಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಜೊತೆಗೆ, ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ನಾಯಕತ್ವದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

4. ಸ್ಥಳೀಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಆಡಳಿತ ಸಮರ್ಥ ಯೋಜನೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿತ್ವ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು (ಜಿ.ಪಿ.ಡಿ.ಪಿ.ಗಳು): ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.
- ಪಾರದರ್ಶಕತೆ: ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆ ವೇದಿಕೆಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳು: ಹಣಕಾಸಿನ ಸರಿಯಾದ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಇ–ಪಂಚಾಯತ್ ಉಪಕ್ರಮಗಳು: ಡಿಜಿಟಲ್ ದಾಖಲೆ, ಆನ್‌ಲೈನ್ ಸೇವೆಗಳು, ಆಸ್ತಿಗಳ ಜಿಯೋ–ಟ್ಯಾಗಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಭಾಗವಹಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳು ನಾಗರಿಕರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

5. ಸ್ಥಿರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳ (ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ.ಗಳು) ಸಾಧನೆ

ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಸಮಾವೇಶಿತ, ಜನಕೇಂದ್ರಿತ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ. ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ:

- ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ 1 (ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ): ಎಂ.ಜಿ.ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಜಿ.ಎಸ್ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.
- ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ 4 (ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ): ಶಾಲಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ 6 (ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರು ಮತ್ತು ಶೌಚಾಲಯ): ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್.

- ಎಸ್.ಡಿ.ಜಿ 13 (ಹವಾಮಾನ ಕ್ರಮ): ಅರಣ್ಯ ವೃದ್ಧಿ, ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ.

6. ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹಲವು ಸವಾಲುಗಳು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮಹತ್ತರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅನುದಾನಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಂತ ಆದಾಯ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಅಲ್ಪ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೊರತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವು ನಿಧಿಗಳ ದುರುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಐದನೆಯದಾಗಿ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಅಸಮಾನತೆ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಅಡೆತಡೆಯಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸೌಲಭ್ಯ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇ-ಪಂಚಾಯತ್ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಜಾಗೃತಿ ಕೊರತೆ ಮಹತ್ತರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಜನರು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಜನಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದಿದ್ದರೆ ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

7. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಪಿ.ಆರ್.ಐ.ಗಳು) ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕೆಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರ ವಹಿವಾಟು ಸಮಗ್ರವಾಗಿರಬೇಕು; ಅಂದರೆ ಹಣ, ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ (3ಎಫ್‌ಗಳು) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು, ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನಾಯಕತ್ವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಒದಗಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆ (ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶುಲ್ಕ) ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಇ-ಪಂಚಾಯತ್ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಐದನೆಯದಾಗಿ, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿ, ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು. ಆರನೆಯದಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ-ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮೂಲಕ ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಗಳು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು (ಎಸ್.ಎಚ್.ಜಿ.ಗಳು) ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಯುವಕರ ತೊಡಗಿಸುವಿಕೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿ, ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲ ಅಭಿಯಾನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕತೆಯ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಕೇವಲ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಜನರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವೇದಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಗತ್ಯ, ಮತ್ತು ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಸಬಲ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾನಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ, ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ರಸ್ತೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮೊದಲಾದ ಅಗತ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮತ್ತು ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿಸಲು ಸಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅವು ಸ್ಥಳೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನದಿಂದ ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಹೀಗಾಗಿ, ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ್ @2047 ಕನಸನ್ನು ನನಸು ಮಾಡಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತವೇ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಬಲವಾದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಈ ಕನಸನ್ನು ನಿಜಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ, ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು ಕಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

References:

1. https://uppcsmagazine.com/challenges-of-the-panchayati-raj-system-in-india-and-the-impact-of-the-73rd-constitutional-amendment/
2. https://www.drishtiias.com/mains-practice-question/question-7925
3. https://forumias.com/blog/panchayat-raj-institutionpii-in-india-significance-challenges-and-way-forward-explained-pointwise/
4. https://pwonllyias.com/current-affairs/grassroot-governance-in-india/
5. https://core.ac.uk/download/pdf/144510156.pdf
6. https://secforuts.mha.gov.in/73rd-amendment-of-panchayati-raj-in-india/

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.